

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378.147:159.9.01

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14170614>

Формування толерантності у майбутніх магістрів психології засобами автономного навчання у практиці викладання дисципліни «Теоретичні та методологічні проблеми психології»

Лебідь Ольга Валеріївна

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри психології та педагогіки,
ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля», 49000, м. Дніпро, Січеславська
Набережна, 18, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-6861-105X>

Прийнято: 14.09.2024 | Оpubліковано: 29.09.2024

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню проблеми формування толерантності у майбутніх магістрів психології засобами автономного навчання у практиці викладання дисципліни «Теоретичні та методологічні проблеми психології». Метою статті є розкриття можливостей для формування у майбутніх магістрів психології толерантності засобами автономного навчання у практиці викладання навчальної дисципліни «Теоретичні та методологічні проблеми психології». Для досягнення мети використано **методи** теоретичного аналізу та емпіричні методи (спостереження за процесом організації та проведення занять з навчальної дисципліни «Теоретичні та методологічні проблеми психології», якістю виконання магістрантами запропонованих завдань). У **результатах дослідження** подано авторське визначення поняття «толерантність*

майбутнього психолога-дослідника» як інтегративна якість майбутнього психолога, яка відображає його здатність до прийняття та поваги різноманітності, етичної взаємодії, критичного мислення та конструктивного діалогу, емоційної стійкості, соціальної відповідальності за коректність результатів наукового дослідження. Визначено засоби автономного навчання, які використовуються під час організації навчання в процесі вивчення дисципліни «Теоретичні та методологічні проблеми психології» в контексті формування толерантності: електронні ресурси (електронні книги, статті, підручники, наукову базу даних Google Scholar), Canva для організації та структуризації інформації, цифрові засоби комунікації (відеоконференція через платформу Zoom), освітні відео (YouTube), засоби гейміфікації, засоби рефлексії та самоаналізу (ведення навчальних щоденників), проєктні технології (аналіз кейс-ситуацій, практичних завдань). Розкрито особливості впровадження визначених засобів автономного навчання у практиці викладання навчальної дисципліни «Теоретичні та методологічні проблеми психології» під час проведення лекцій, практичних занять, а також в процесі виконання майбутніми магістрами психології індивідуальної і самостійної роботи. У **висновках** підсумовано, що представлені конкретні приклади використання засобів автономного навчання, які сприяють розвитку у майбутніх магістрів психології навичок самостійного навчання та толерантного ставлення до різноманітності думок і підходів. Подальші дослідження будуть стосуватися виявлення і обґрунтування педагогічних умов формування толерантності майбутніх магістрів психології засобами автономного навчання.

Ключові слова: толерантність, формування, магістр психології, психолог-дослідник, автономне навчання, засоби автономного навчання, проблеми психології, професійна підготовка, магістратура, академічна доброчесність, гейміфікація.

**Formation of tolerance in future masters of psychology by means of autonomous learning in the practice of teaching the discipline
“Theoretical and methodological problems of psychology”**

Olha Lebid

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Psychology and Pedagogy, Alfred Nobel University, 18 Sicheslavska Naberezhna, Dnipro, 49000, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-6861-105X>

Abstract. *The article is devoted to the study of the problem of forming tolerance in future masters of psychology by means of autonomous learning in the practice of teaching the discipline “Theoretical and Methodological Problems of Psychology”. The **purpose** of the article is to reveal the possibilities for the formation of future masters of psychology tolerance by means of autonomous learning in the practice of teaching the discipline “Theoretical and Methodological Problems of Psychology”. To achieve this goal, the **methods** of theoretical analysis and empirical methods (observation of the process of organizing and conducting classes in the discipline “Theoretical and Methodological Problems of Psychology”, the quality of the proposed tasks by master students) were used. The **results** of the study present the author's definition of the concept of “tolerance of the future psychologist-researcher” as an integrative quality of the future psychologist, which reflects his/her ability to accept and respect diversity, ethical interaction, critical thinking and constructive dialogue, emotional stability, social responsibility for the correctness of the results of scientific research. The means of autonomous learning that are used in the organization of learning in the process of studying the discipline “Theoretical and Methodological Problems of Psychology” in the context of tolerance formation are identified: electronic resources (e-books, articles, textbooks, Google Scholar scientific*

*database), Canva for organizing and structuring information, digital means of communication (video conferencing via Zoom platform), educational videos (YouTube), gamification tools, tools for reflection and self-analysis (keeping learning diaries), project technologies (analysis of case studies, practical tasks). The features of the implementation of certain means of autonomous learning in the practice of teaching the discipline “Theoretical and Methodological Problems of Psychology” during lectures, practical classes, as well as in the process of performing individual and independent work by future masters of psychology are revealed. The **conclusions** summarize that specific examples of the use of autonomous learning tools that contribute to the development of future masters of psychology's independent learning skills and tolerance for a variety of opinions and approaches are presented. Further research will focus on identifying and substantiating the pedagogical conditions for the formation of future masters of psychology's tolerance through autonomous learning.*

Keywords: *tolerance, formation, master of psychology, research psychologist, autonomous learning, means of autonomous learning, problems of psychology, professional training, master's degree, academic integrity, gamification.*

Вступ. У сучасному світі, де на перше місце ставлять значущість людських стосунків і цінність кожної особистості, неможливо не звернути увагу на таке поняття, як толерантність. «Вторгнення Росії в Україну змінило ставлення людей один до одного. Війна згуртувала українців навколо спільної мети, проте як би це парадоксально не звучало, налагодження соціальних контактів одне з одним стало важчим. Адже кожен із людей нині має власну історію війни. Тому потрібно бути більш чутливими та обережними у спілкуванні» [12] один з одним.

Щодо психологів, то толерантність є однією з провідних професійно важливих якостей майбутнього психолога, яка передбачає створення умов для

емпатичного розуміння, ефективної взаємодії та психологічної підтримки людини, яка потребує професійного супроводу. Так, ще на етапі навчання важливо формувати толерантність у майбутніх психологів.

Актуальність обраної теми визначається також наявністю наступних протиріч: потребою українського суспільства у психологах, які мають бути готові до здійснення професійної діяльності в сучасних умовах, коли в Україні зростає кількість травмованих війною людей з різним світоглядом, манерою спілкування, способом життя тощо; між потребою у формуванні толерантності майбутніх магістрів психології й відсутністю програм ефективного досягнення цієї мети, насамперед засобами автономного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд наукової літератури за темою дослідження дає нам змогу засвідчити, що поняття «толерантність» висвітлювалося вченими в різних наукових напрямків, а саме: з позиції філософії (Л. Глинська, І. Книш, Р. Складар, З. Стукаленко, Н. Гусейнова та ін.), психології (Л. Балл, О. Вдовіченко, І. Кондратьєва, І. Томаржевська та ін.) та педагогіки (О. Грива, Я. Довгополова, А. Молчанов, О. Сакалюк та ін.).

На сьогоднішній день у науці існує широкий спектр інтерпретацій цього терміну: соціально важливе явище, норма життя у демократичному суспільстві [7, с. 8]; стійкість, витривалість, терпимість, допуск, допустиме відхилення; протилежність ворожості, антипатії, ненависті; доброзичливе та терпиме ставлення до чогось [5]; суспільно, індивідуально прийнятий рівень терпимості до чужих ідей, традицій, звичаїв, думок, віровчень, способу життя; морально-практичний орієнтир поведінки [1]; специфічна форма терпимості та соціальних установок, що пов'язані з політичною, етнічною та культурною сферами соціальних взаємодій [13]; повага, прийняття і визнання багатого розмаїття культур нашого світу, форм самовираження і способів людського буття; активна

позиція, що ґрунтується на визнанні універсальних прав людини та основоположних свобод інших [14].

Окремі аспекти толерантності майбутніх фахівців різних кваліфікацій і профілів розглядається у працях О. Шаюк (економісти), І. Клименко (правоохоронці), Л. Ліпшиць (фахівці морської галузі), О. Брюховецька (керівники закладу загальної середньої освіти), Т. Тутова (вчителі початкової школи), А. Скок (фахівці соціально-педагогічної сфери), Н. Тробюк, М. Коломієць (офіцери національної гвардії України), І. Козубовська, С. Васьків, І. Іваничко, Т. Тюльпа (фахівці соціономічних спеціальностей), К. Хоменко, О. Хоменко, Я. Хижня (лікарі), А. Молчанова (педагоги), О. Знобей (соціальні працівники) та інші. Як ми бачимо, дослідження з даної проблематики здійснюються у різноманітних сферах, що є ознакою того, що толерантність є професійно важливою якістю особистості майбутніх фахівців. У той же час, як засвідчує аналіз наукової літератури, проблемі толерантності психологів науковці також приділяють достатньо уваги.

Так, в останні роки активно досліджуються різні види та особливості толерантності психологів, а саме: І. Норенко (мультикультурна і соціальна толерантність), С. Хілько (толерантність до невизначеності), А. Гасанова, С. Доброскок, Г. Католик, Ю. Карпюк, С. Стрельбицька (комунікативна толерантність), М. Кандиба (міжособистісна толерантність), О. Вдовіченко, І. Кондратьєва, Л. Балла (психологічні аспекти толерантності), В. Бондар (толерантність як професійна якість), О. Романовський (педагогічні умови формування толерантності) та інші. Аналіз вищезазначеної літератури довів, що науковці єдині у тому, що толерантність є «професійно важливою якістю психолога, вона допомагає пізнавати індивідуально-психологічні особливості, установки, переконання інших людей та конструктивно спілкуватися з ними» [3, с. 66].

Процес формування толерантності у студентів в умовах закладу вищої освіти досліджують: О. Бабчук, О. Козлова, Т. Гребеник, О. Єфімова, О. Зарівна, А. Лесик, І. Павленко, О. Попова, І. Проценко, Н. Семяннікова, О. Сікора, Н. Химай та ін. Питання реалізації автономного навчання у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців розглядали О. Гуманкова, Л. Журавська, О. Михайлова, О. Чехратова та інші. Науковці також виділяють такі засоби навчальної автономії: засоби гейміфікації (Н. Волкова, І. Чижикова), метод проєктів (Є. Іжко, І. Михайлова), інтернет-технології (С. Бондар) та ін.

Вагоме значення для нашого дослідження мають теорії і концепції, в яких досліджується феномен «автономне навчання» (І. Михайлова, А. Токарєва, В. Самаріна, О. Шахматова та ін.). Ці дослідження розглядають автономне навчання як «самоорганізоване навчання», коли студент працює самостійно без допомоги та контролю викладача [6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість наукових праць, що присвячені проблемі формуванню толерантності майбутніх психологів, залишаються відкритими деякі важливі питання інтеграції засобів автономного навчання у процес формування толерантності майбутніх магістрів психології. Наша наукова робота спрямована на детальне розкриття зазначеної тематики у практиці викладання навчальної дисципліни «Теоретичні та методологічні проблеми психології».

Мета статті – розкриття можливостей для формування у майбутніх магістрів психології толерантності засобами автономного навчання у практиці викладання навчальної дисципліни «Теоретичні та методологічні проблеми психології».

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Конкретизуємо реалізацію можливостей для формування толерантності засобами автономного навчання у майбутніх

магістрів психології на прикладі дисципліни «Теоретичні та методологічні проблеми психології», що вивчається у ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» в контексті ОПП «Консультування та реабілітаційна робота» другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія [11]. Метою навчальної дисципліни «Теоретичні та методологічні проблеми психології» є розвиток здатності переосмислювати існуючі теоретико-методологічні підходи; уміння визначати та вирішувати важливі теоретичні й методологічні завдання психологічної науки, а також знаходити, опрацьовувати й аналізувати інформацію, необхідну для розв'язання актуальних питань теорії та методології психології; навичок аналізу психологічних проблем у контексті наукових теорій і методологічних підходів; критичного мислення, академічної доброчесності та здатності до застосування методологічних принципів психології у дослідженнях і практичній діяльності.

Зауважимо, що ця навчальна дисципліна готує магістрантів психології до майбутньої наукової діяльності, формує їхні методологічні знання та забезпечує розуміння сучасних тенденцій розвитку психології. З огляду на це, у нашому дослідженні розглядаємо саме **толерантність майбутнього психолога-дослідника**. Так, аналіз наукової літератури [2; 3; 4; 13 та ін.] дозволив нам сформулювати авторське визначення означеного феномену, а саме: *інтегративна якість майбутнього психолога, яка відображає його здатність до прийняття та поваги різноманітності, етичної взаємодії, критичного мислення та конструктивного діалогу, емоційної стійкості, соціальної відповідальності за коректність результатів наукового дослідження*. При цьому здатність до прийняття та поваги різноманітності характеризується визнанням та цінуванням різних точок зору, підходів, культурних і особистісних відмінностей серед колег, клієнтів і досліджуваних; відсутності упереджень щодо людей із різними поглядами, цінностями чи способами мислення. Етична взаємодія передбачає

дотримання магістрами психології етичних норм і принципів наукових досліджень, розвиток уміння зберігати професійне ставлення до учасників дослідницького процесу, незважаючи на розбіжності в думках. Критичне мислення та здатність до конструктивного діалогу розкривається через здатність психолога-дослідника об'єктивно оцінювати різні підходи та гіпотези без дискримінації чи особистої упередженості; вміння вести дискусію, слухати, аргументувати свою позицію і визнавати обґрунтованість альтернативних думок. Емоційна стійкість майбутніх магістрів психології зумовлює вміння зберігати рівновагу в умовах міжособистісних чи професійних конфліктів, здатність до конструктивного вирішення проблемних ситуацій у команді чи під час дослідницької роботи. Прийняття соціальної відповідальності припускає розуміння магістрантами впливу психологічних досліджень на суспільство, відповідальність за коректність їх результатів і за захист прав досліджуваних.

Під час організації навчання в процесі вивчення дисципліни «Теоретичні та методологічні проблеми психології» в контексті формування толерантності нами використовуються такі засоби автономного навчання: електронні ресурси (електронні книги, статті, підручники, наукову базу даних Google Scholar), Canva для організації та структуризації інформації, цифрові засоби комунікації (відеоконференція через платформу Zoom), освітні відео (YouTube), засоби гейміфікації, засоби рефлексії та самоаналізу (ведення навчальних щоденників), проєктні технології (аналіз кейс-ситуацій, практичних завдань).

Розкриємо особливості впровадження вищеперерахованих засобів автономного навчання.

Першу лекцію ми присвятили темі «Академічна доброчесність в освітньому процесі та наукових дослідженнях», оскільки знання основою академічної доброчесності та наукової етики є основою толерантності майбутніх магістрів психології. Перед початком лекції викладач створив проблемну

ситуацію: *«У групі студентів виникла дискусія після публікації спільного дослідження. Одна зі студенток, Марина, подала навчальний проєкт на конкурс молодих науковців, не вказавши у списку авторів своїх одногрупників, які брали участь у проєкті (збір даних, аналіз результатів, оформлення). Студенти обурені, оскільки вважають це порушенням. Марина пояснює свої дії тим, що основна ідея та написання тексту належали саме їй, і тому вона мала право залишити своїх колег «за кадром»».* Питання для обговорення: Чи є в цій ситуації порушення академічної доброчесності? Якщо так, то які саме? Як ви думаєте, чому виникають подібні конфлікти у науковій діяльності? Як би ви вчинили на місці Марини? Чи повинні всі учасники дослідження бути зазначені авторами статті? Чому принципи академічної доброчесності важливі для майбутніх психологів? Як уникнути подібних ситуацій у командних дослідженнях?

Метою створення такої проблемної ситуації на лекційному занятті є виявити у магістрантів розуміння ключових аспектів академічної доброчесності; підготувати майбутніх психологів до теми шляхом занурення у реальну професійну проблему; розвинути навички аналізу етичних дилем у науковій діяльності.

Також на лекції магістрантам пропонувалось прийняти участь у дискусії «Плагіат чи творча інтерпретація?». Викладач сформулював твердження: *«Перефразування чужого тексту без посилання на автора може вважатися плагіатом».* Пропонувались такі питання для обговорення: Чи погоджуєтесь ви з цим твердженням? Які критерії відрізняють плагіат від творчого підходу? Як психолог може розробляти авторські методики, базуючись на наявних джерелах, і залишатися в межах академічної доброчесності?

Вищезазначені завдання допомогли майбутнім магістрам психології не лише розвинути знання про академічну доброчесність, але й закріпити навички

самостійної роботи та усвідомити важливість дотримання етичних норм у професійній і науковій діяльності.

Під час вивчення теми «Специфіка методології в психології» магістрантам пропонувалось виконати завдання «Пошук наукових позицій». Для цього їм треба було: знайти 3 наукові статті через наукову базу даних Google Scholar, що стосуються методологічних проблем у психології, пов'язаних з етичними аспектами психологічних досліджень (наприклад, «етичні засади психологічних досліджень», «етика взаємодії у дослідженнях», «етичний кодекс психолога» тощо); скласти коротке анотування до кожної статті (2–3 речення): а) яка методологічна проблема розглядається? б) як автори розкривають проблеми, пов'язані з етичними аспектами психологічних досліджень?

На практичному занятті відбулось обговорення результатів цього завдання в декілька етапів: 1) аналіз змісту статей (магістранти по черзі представляли анотації; обговорювали чи відповідають вибрані статті тематиці завдання та наскільки чітко автори розкривають проблематику); 2) порівняння наукових позицій (магістранти аналізували схожість і відмінність у підходах різних авторів до розкриття етичних аспектів); 3) обговорення того, чи всі проблеми були достатньо висвітлені у статтях; які додаткові аспекти магістранти вважають важливими, але не згаданими в літературі.

У результаті виконання цього завдання магістранти навчилися використовувати Google Scholar для пошуку наукової літератури; здобули практику короткого й структурованого анотування статей; усвідомили ключові методологічні проблеми, пов'язані з етичними аспектами психологічних досліджень. Також це завдання сприяло розвитку вміння аргументувати свою думку, об'єктивно оцінювати наукові позиції та висловлювати критику; формуванню толерантності до наукових позицій.

Під час роботи на практичному занятті з теми «Основні теоретичні підходи в психології» магістрантам пропонувалось для аналізу кейс-ситуації, які сприяли розвитку здатності студентів до конструктивної взаємодії, поваги до професійного вибору колег і навичок вирішення конфліктів через толерантний діалог. Наведемо деякі приклади.

Кейс 1. Публікація з етичними викликами. Під час спільної роботи над статтею молодий науковець наполягає на використанні сучасних експериментальних методик, які його колега вважає надто ризикованими. Колега відмовляється додати своє ім'я до публікації, аргументуючи це етичними питаннями. У свою чергу, молодий науковець розцінює це як прояв упередженості та небажання підтримувати новаторські підходи. Запитання для обговорення: Як обидві сторони можуть знайти компроміс, зберігаючи повагу до поглядів один одного? Які етичні норми повинні регулювати такі ситуації у науковій спільноті? Як цей кейс відображає важливість прийняття чужих професійних підходів?

Кейс 2. Вибір теоретичної основи. Два психологи-науковці спільно працюють над дослідженням, але не можуть дійти згоди щодо теоретичної бази. Один із них наполягає на використанні когнітивного підходу, тоді як інший вважає, що психоаналітична теорія буде більш доречною. Обидві сторони починають захищати свої переконання замість аналізу можливостей інтеграції обох підходів. Запитання для обговорення: Як знайти компроміс, зберігаючи наукову об'єктивність і повагу до різних підходів? Чи можлива інтеграція різних теоретичних основ у межах одного дослідження? Як повага до поглядів іншого сприяє розвитку науки?

Кейс 3. Молодий дослідник у команді. У команду досвідчених психологів включено молодого науковця. Його ідеї здаються незвичними та не завжди підтримуються колегами. У відповідь молодий дослідник відчуває себе

ізолюваним і стає менш активним у обговореннях. Досвідчені колеги хочуть зберегти робочий клімат, але не знають, як інтегрувати його підходи. Запитання для обговорення: Як досвідчені колеги можуть підтримати молодого науковця, не принижуючи його ідей? Що можуть зробити члени команди для створення атмосфери взаємоповаги? Як у цій ситуації толерантність до нового впливає на розвиток колективу?

Викладач організовував роботу таким чином: магістранти отримали опис кейсів через навчальну платформу Google Classroom; до кожного кейсу надавався список літератури; майбутні магістри психології досліджували питання, пов'язані з кейсами та створювали власний план аналізу кейсу, розбиваючи завдання на етапи (визначення проблеми, аналіз даних, пошук рішень, формулювання висновків). При цьому ми орієнтували магістрантів використовувати цифрові інструменти для автономного навчання (Google Scholar – для пошуку наукових публікацій, Jamboard – для створення візуальних мап думок для систематизації ідей).

Під час проведення онлайн-заняття магістрантів було поділено на три сесійні зали для обміну думками (номер залу відповідав номеру кейсу). Майбутні магістри психології мали можливість використовувати спільні цифрові платформи (Google Docs, Zoom Breakout Rooms) для запису ключових ідей, створення презентацій або колективного аналізу кейсу; обговорити альтернативні погляди, розробити загальні рекомендації відповідно до проблеми кейсу; презентувати висновки та пропозиції іншим підгрупам і викладачеві.

Завдяки використанню засобів навчальної автономії під час розбору кейс-ситуацій магістранти мали можливість розвинути навички самостійного аналізу наукових кейсів; сформувати толерантність до альтернативних думок одногрупників; навчились ефективно використовувати цифрові ресурси для

вирішення навчальних завдань; отримали практичний досвід командної роботи й публічного обговорення проблемних питань.

Вивчення теми «Наука та наукове знання» передбачало виконання магістрантами завдань із застосуванням гейміфікації. Так, майбутні магістри психології приймали участь у квесті «Толерантність у науці», мета якого навчити визнавати важливість різних теорій і методів у психології, поважаючи їх різноманітність. Проведення квесту організовувалось на декількох рівнях, кожен із яких розкривав методологічну проблему (наприклад, протиставлення біхевіоризму та психоаналізу). Магістранти намагались знайти переваги та обмеження кожного підходу, розробити компромісне рішення або обґрунтувати власну позицію. При цьому гейміфікація цього завдання реалізовувалась через отримання магістрантами «ключів толерантності» за виконані завдання, досягнення «золотої середини».

Для формування толерантності майбутніх магістрів психології відбувалось і під час виконання індивідуальної і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Теоретичні та методологічні проблеми психології».

Індивідуальне завдання «Толерантність у моїй навчально-науковій діяльності» виконувалось протягом всього періоду вивчення навчальної дисципліни, в контексті якого магістрантам пропонувалось вести щоденник рефлексії. Для цього їм необхідно було записувати ситуації з власної навчально-наукової діяльності, де вони: відчували необхідність проявити толерантність; помічали прояви нетолерантності у спілкуванні з одногрупниками і викладачами; визначали, які стратегії поведінки в таких ситуаціях були ефективними, а які потребують покращення.

У рамках самостійної роботи майбутнім магістрам психології пропонувались ознайомитись з навчальними відео від YouTube-каналу «Наукові публікації», а саме: «10 Поршень Наукової Етики: Як їх виявити та уникнути»

[8], «Наукова етика. Принципи академічної доброчесності» [10], «Етичні принципи від компанії Elsevier. Як опублікувати роботу не порушуючи правил?» [9]. Формою контролю самостійної роботи був звіт, який складався з короткого змісту кожного відео (3–4 речення); ключових принципів та ідей; практичних рекомендацій для власної наукової роботи. Захист звіту було організовано у форматі дискусії, після попередньої презентації звіту кожним магістрантом.

Висновки. У статті обґрунтовано можливості та ефективність застосування засобів автономного навчання для формування толерантності у майбутніх магістрів психології в процесі вивчення дисципліни «Теоретичні та методологічні проблеми психології». Представлено конкретні приклади використання електронних ресурсів, платформ для структуризації інформації, цифрових засобів комунікації, освітніх відео, гейміфікаційних технологій, рефлексивних практик та проєктних завдань, які сприяють розвитку у магістрантів навичок самостійного навчання та толерантного ставлення до різноманітності думок і підходів.

Результати впровадження засобів автономного навчання демонструють їхню дієвість у контексті підготовки магістрів психології до ефективної професійної діяльності. Запропонований підхід дозволяє розвивати толерантність як ключову складову професійної компетентності психолога, сприяючи усвідомленню студентами цінності академічної доброчесності, рефлексії власної діяльності та готовності до конструктивної взаємодії в багатогранному соціокультурному середовищі.

Подальші дослідження будуть стосуватися виявлення і обґрунтування педагогічних умов формування толерантності майбутніх магістрів психології засобами автономного навчання.

Список використаних джерел

1. Бабій М. Толерантність: теоретичні та практичні засади. *Українське релігієзнавство*, 1996. № 4. С. 13–23.
2. Бабчук О. Особливості толерантності майбутніх психологів. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Психологічні науки*, 2018. № 1. С. 7–11.
3. Вдовіченко О.В., Кондратьєва І.П., Балла Л.В. Психологічні особливості толерантності майбутніх психологів. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 2022. № 1 (103). С. 64–77.
4. Карпюк Ю.Я. Комунікативна толерантність як детермінанта професійної компетентності сучасного психолога. *Теорія і практика сучасної психології*, 2019. № 5. Т. 1. С. 93–99. DOI: <https://doi.org/10.32840/2663-6026.2019.5-1.15>
5. Книш І.В. Етимологія поняття «толерантність»: історичний та культурний аспект. *Толерантність як соціогуманітарна проблема сучасності: матер. IV Міжнар. наук.-теорет. конф. (1–2 жовтня 2015, м. Житомир)*. Житомир, 2015. С. 264–266.
6. Михайлова І.В. Особливості автономного навчання німецької мови у вищій школі. *Педагогічні науки*, 2015. № 125. С. 92–98.
7. Молчанова А.О. Толерантність як ціннісна основа професійної діяльності педагога: посіб. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2013. 150 с.
8. Онлайн-відео на YouTube «10 Поршень Наукової Етики: Як їх виявити та уникнути». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=6SFqr5vndbE> (дата звернення 09.07.2024).
9. Онлайн-відео на YouTube «Етичні принципи від компанії Elsevier. Як опублікувати роботу не порушуючи правил?». URL:

<https://www.youtube.com/watch?v=NJt4udDBdNc&t=4s> (дата звернення 09.07.2024).

10. Онлайн-відео на YouTube «Наукова етика. Принципи академічної доброчесності». URL: https://www.youtube.com/watch?v=Fi3Gw8_Zv44 (дата звернення 09.07.2024).

11. ОПП «Консультування та реабілітаційна робота» другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія, 2024. URL: <https://duan.edu.ua/wp-content/uploads/2024/07/opp-psmah-2024.pdf> (дата звернення 10.07.2024).

12. Толерантність vs війна (До Міжнародного дня толерантності): бібліогр. список / уклад. Ю. Круть; ред. Н. Лінкевич; Держ. б-ка України для юнацтва. Київ, 2022. 10 с. URL: <http://surl.li/rvfug> (дата звернення 11.08.2024).

13. Федоришин Г. Толерантність до невизначеності як професійна компетентність психолога. *Психологія особистості*, 2022. Т. 12. № 1. С. 73–79.

14. Declaration of Principles of Tolerance, 1995. Access mode: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000151830> (дата звернення 02.08.2024).

15. Huseynova N. Modern Social Approaches to the Philosophy of Tolerance. *Вісник ХНУ імені В.Н.Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії»*, 2020. № 63. С. 51–58.